

ZAPOČELI VII. DANI POBIJENIH HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA

Široki Brijeg, 4. veljače 2017. (Josipa Vukoja) – U samostanskoj crkvi na Širokom Brijegu, u povodu 72. obljetnice jugokomunističkog ubojstva 66 hercegovačkih franjevac, 4. veljače započeli su VII. dani pobijenih hercegovačkih franjevac. Najprije se molila sv. krunica u 17.30, koju su predmolili župnik fra Stipe Biško i ministranti. Nakon toga je sv. misu zadušnicu za pobijene fratre i puk Božji predslavio prof. dr. don

Tonči Matulić, vd. dekana Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, uz sumisništvo vicepostulatora fra Miljenka Stojića, širokobriješkog gvardijana fra Tomislava Puljića, župnika fra Stipe Biške i ostalih fratara širokobriješkog samostana. Na sv. misi pjevao je zbor iz područne crkve Knešpolje, a čitanja i molitvu vjernika predvodili su ministranti.

Don Tonči je propovijed započeo opisom istine rekavši kako ona oslo-

bađa, čisti, čini poniznima i skromnima, prosvjetljuje, čini mudrima i razboritima te budi u nama božanski osjećaj – ljubav. Govorio je o važnosti djelovanja fratara u Hercegovini kroz povijest. Došli su među svoj narod kako bi ga podučili radu i obrazovali ga. Više je puta kroz propovijed upitao: »Što su ti fratri nekome našao učinili? Bili su pastiri svoga stada i učili ga istini i ljubavi, a nekome su smetali.« Na kraju je poručio da će nam u daljnjem koračanju kroz život u istini pomoći vjera i oprost.

Na kraju sv. mise zadušnice dodijeljene su i nagrade za najbolje uratke na VI. nagradnom natječaju na temu o pobijenim hercegovačkim franjevcima, za dječji uzrast. Prvu nagradu osvojila je Matea Previšić iz Čapljine za literarni uradak »Konačni oprost«. Druga nagrada pripala je Nikoli Milinkoviću, također iz Čapljine, za uradak »66 križeva – da ih ne zaboravimo«, a treća Krešimiru Kraljeviću iz Širokog Brijega za pjesmu »Pobijeni franjevci«. ✍

DRUGA VEČER VII. DANA POBIJENIH HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA

Široki Brijeg, 5. veljače 2017. (Josipa Vukoja) – Molitveni program drugoga dana obilježavanja VII. dana pobijenih hercegovačkih franjevac na Širokom Brijegu započeo je molitvom sv. krunice i razmatranjem, nakon čega je u 18.00 sati uslijedila sv. misa koju je predslavio don Tonči Matulić. Sumisili su vicepostulator fra Miljenko Stojić i fratri širokobriješkog samostana.

U propovijedi se don Tonči osvrnuo na riječi pape Benedikta XVI. koji kaže kako kršćani premalo žive iz nade, kao da je kršćanska nada nestala, a kao uzrok tome vidi novovjekovni čovjekov pokušaj da čovjeku ponudi zamjenu – umjesto vječnoga života govori mu se o sretnom ovozemaljskom životu. Upravo takva ideologija likvidirala je fratre koji nisu učinili nikakvo zlo osim što su propovijedali vječni život, učili narod da svojim bivstvovanjem budu sol zemlje i svjetlo koje razgoni tamu. Istaknuo je kako su fratri to ne samo propovijedali, nego

i svojim životom uprisutnjavali. To im je bila jedina krivnja i zbog toga su likvidirani.

Na sv. misi pjevao je zbor Frame, a misna čitanja i molitvu vjernika predvodili su također širokobriješki framaši.

Dodijeljene su i nagrade VI. nagradnog natječaja na temu pobijeni hercegovački franjevci za uzrast mladež. Prvu nagradu dobila je Jelena Vasilj iz Čitluka za rad »Oganj u mračnoj noći«. Druga nagrada pripala je Anamariji Ćorić, također iz Čitluka, za rad »Mučenici Širokog Brijega i Mostara«, a treća Mariu Kvesiću sa Širokog Brijega za uradak »Žrtva ljubavi«.

Sv. misi nazočila je i skupina od 20-ak vjernika koji su na Široki Brijeg stigli pješice iz Crnih Lokava. Pošli su ispred spomenika svojim žrtvama i došli na grobnicu ubijenih franjevac da ih tako simbolično povežu. ✍

TREĆA VEČER VII. DANA POBIJENIH HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA

Široki Brijeg, 6. veljače 2017. (Josipa Vukoja) – U samostanskoj crkvi Uznesenja BDM na Širokom Brijegu 6. veljače nastavljen je molitveni program VII. dana pobijenih hercegovačkih franjevaca. Nakon sv. krunice, što su je predmolili članovi Franjevačkog svjetovnog reda – trećari, započela je sv. misa koju je, kao i prethodnih dviju večeri, predslavio don Tonči Matulić uz sumisništvo fratara iz širokobriješkog samostana. Na sv. misi zadušnici pjevao je Zbor sv. Nikole Tavelića iz područne crkve u Dobrkovićima, a misna čitanja i molitvu vjernika predvodili su trećari.

Don Tonči je i ove treće večeri uputio snažnu i poučnu propovijed, koja se zacijelo urezala u srce i um svima koji su je čuli. Govoreći o ljudskom životu kao najdragocjenijem Božjem daru, upitao se koji to razlog može opravdati ubijanje nevinih ljudi, tko je komu dao pravo da ubije ovih 12 fratara na Širokom Brijegu. Jer, Bog koji je dao život, nikoga nije ovlastio da nevinome oduzme život. To je mogla učiniti samo zločinačka ideologija.

Dodijeljene su i nagrade za najbolje radove na nagradnom natječaju o pobijenim franjevcima u kategoriji odraslih. Prvu nagradu osvojila je Anita Martinac iz Mostara za rad »Samo je želio učiti«. Drugu nagradu osvojio je Franjo Kraljević iz Širokog Brijega za pjesmu »Bože, nek' se nikad ne zaboravi«, a trećenagrađeni je Petar Vulić iz Splita za računalni uradak »Ranjena širokobriješka crkva, dne 7. veljače A. D. 1945.«

Na Trgu širokobrijeških žrtava

izaslanstva grada Širokoga Brijega, Zapadnohercegovačke županije, Hrvatskog ministarstva branitelja te Odjela za Drugi svjetski i Domovinski rat pri HNS-u BiH, zajedno s Ministarstvom branitelja Zapadnohercegovačke županije i Hrvatskog dokumentacijskog centra Domovinskog rata u BiH iz Mostara položila su vijence i zapalila svijeće za pobijene. Molitvu za pobijene predvodio je vicepostulator fra Miljenko Stojić. ✍

OBILJEŽENA 72. OBLJETNICA JUGOKOMUNISTIČKOG UBOJSTVA 66 HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA

Široki Brijeg, 7. veljače 2017. (Josipa Vukoja) – U samostanskoj crkvi na Širokom Brijegu 4. – 7. veljače održali su se VII. dani pobijenih hercegovačkih franjevaca u povodu 72. obljetnice jugokomunističkog ubojstva 66 hercegovačkih franjevaca. Prva tri dana molitveni program započinjao je u 17.30 molitvom krunice, a u 18.00 je bila sv. misa koju je predslavio prof. dr. don Tonči Matulić, dekan Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, uz sumisništvo vicepostulatora fra Miljenka Stojića i fratara iz širokobriješkog samostana.

Molitvom krunice, čitanjem i pjevanjem na sv. misama kroz ove dane posebno su sudjelovali ministranti, framaši, članovi Franjevačkog svjetovnog reda i zborova koji djeluju u župi.

U ovoj prigodi dodijeljene su i nagrade te prigodne plakete nagrađenima na VI. nagradnom natječaju na temu o pobijenim hercegovačkim franjevcima. Prvu večer dodijeljene su nagrade uzrastu djeca, drugi dan uzrastu mladež i treći dan uzrastu odrasli.

Na dan obljetnice ubojstva fra-

njevaca na Širokom Brijegu, 7. veljače, koji je ujedno i dan sjećanja na sve fratre ubijene u Drugom svjetskom ratu i poraću, molitveni program započeo je u 16.00 sati molitvom kraj ratnoga skloništa gdje su članovi Frame Široki Brijeg zapalili 12 svijeća u znak sjećanja na 12 ubijenih i zapaljenih fratara u ovom skloništu. Nakon molitve procesija se uputila u samostansku crkvu prema grobu gdje su pokopana 24 ubijena fratra. Svečanu sv. misu zadušnicu predslavio je provincijal hercegovačkih franjevaca fra Miljenko Šteko uz sumi-

sništvo vicepostulatora fra Miljenka Stojića, gvardijana samostana hercegovačkih franjevaca te velikog broja fratara iz Provincije.

Pjevanje na sv. misi predvodio je veliki župni zbor, misna čitanja čitali su novaci, a molitvu vjernika gvardijani samostana. Evanđelje je navijestio fra Rade Dragičević, jedan od četvorice još živućih fratara, đaka nekadašnje glasovite Franjevačke klasične gimnazije na Širokom Brijegu.

Provincijal je u ime ove putujuće Crkve i one na nebesima iskazao zahvalnost pobijenim svjedocima vjere i poručio kako su oni naši časní uzori. Zajedno sa svojom subraćom fratrima i mnoštvom naroda u

širokobriješkoj crkvi promišljao je o zadnjim trenucima života pobijenih fratara. Istaknuo je: »Kad izgovaramo njihova imena, naše misli lete do časova njihovih muka, njihovih križnih putova i trenutaka kada im je grozna i okrutna smrt počela grliti koljena, grkljan, nemoćno i krhko tijelo. Većini njih ruke su bile vezane žicom, a oni gledaju prema nebu, možda još neka riječ za oprostajni razgovor, jer zorno je: zemaljski put uskoro će biti dovršen. Dok razmišljamo o tom svršetku, dok slušamo i proučavamo svjedočanstva, uvijek se ponovno pitamo: Kako vam je, braćo naša, bilo u tim zadnjim časovima pred licem smrti!? Vjerujem da vam je i te kako

bio blizak uzdisaj Krista patnika u korizmenoj popijevci koju ste poučavali: "Puče moj, puče moj, što učinih tebi i u čem' ražalostih tebe, odgovori meni?!" Sedamdeset dvije godine iza toga, a kao da je jučer bilo, u vaše ime ponovno to izričem i pitam se!«

Na kraju sv. mise nazočnima je nekoliko riječi o značenju ove obljetnice uputio don Željko Majić, generalni vikar hercegovačkih biskupija, a zatim je fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«, izrekao kratko izvješće o radu Vicepostulature u protekloj godini te je zahvalio svima koji su sudjelovali i pomogli u organizaciji ovog molitvenog programa. Gvardijan širokobriješkog samostana fra Tomislav Puljić pozdravio je nazočne i zahvalio onima koji su na bilo koji način doprinijeli da 72. obljetnica ubojstva fratara bude sadržajno bogata, Bogu ugodna i svima od koristi, naglasivši kako su ove molitveno-spomeničke večeri razlog za radost i Crkvi nebeskoj i Crkvi zemaljskoj.

Kroz ova četiri dana molitveni je program putem interneta i radiovalova prenosila Radiopostaja Široki Brijeg. Audiosnimke propovijedi kroz ove dane mogu se pronaći na portalu Vicepostulature pobijeni.info. ✍

NA HUMCU SLAVljena SV. MISA ZA POBIJENE

Humac, 8. veljače 2017. (Ana Bubalo / ljportal.com) – U prepunoj novoj franjevačkoj samostanskoj crkvi sv. Ante na Humcu 5. veljače slavljena je sv. misa zadušnica za sve pobijene svećenike, fratre, časnu sestru i sav vjernički puk ljubuške općine. Prije sv. mise izaslanstvo općine Ljubuški, predvođeno načelnikom Nevenkom Barbarićem, položilo je vijenac i zapalilo svijeće ispred spomenika ljubuškim žrtvama na Trgu domovinske zahvalnosti te je tako sjećanjem na pobijene hercegovačke

fratre i ostale nevine žrtve započelo svečano obilježavanje Dana općine Ljubuški.

Svoju je propovijed fra Dario Dodig započeo navodeći riječi bl. Alojzija Stepinca: »Ja bih bio ništarija kad ne bih osjetio bilo svoga hrvatskoga naroda« te je evanđelje usporedio s njegovim životom. »Stepinac je do kraja ostao vjeran Bogu i hrvatskom narodu. On je taj svijetli primjer, to svjetlo od Gospodina koje nam je ostalo da se nadahnjujemo i slijedimo svijetle primjere iz

povijesti našega naroda. Isus nam kaže: "Vi ste sol zemlje i svjetlo svijeta", i zato nama ovdje nazočnima, što iskazujemo počast žrtvama rata i poraća koji su svoj život položili za slobodu domovine, valja se zapitati jesmo li sol ove zemlje i svjetlo ovom svijetu? Jesmo li na tragu Isusove zadaće i kršćanskog poziva?«, potaknuo je fra Dario na razmišljanje okupljene vjernike. »Iako smo pozvani na svjetlost zapljusnuti smo tamom sa svih strana, draga braćo i sestre. Zato nam ova večer treba biti

u znaku napora da ponovno obnovimo svoj kršćanski poziv, dostojanstvo djeteta Božjega, da se zalažemo za ovo svjetlo i da ne padnemo pod utjecaj sotone i zloga, crnila, negativnoga i sličnoga. Ovo je vapaj žrtava kojih se sjećamo, njihov vapaj nama da nisu uzalud dali svoju krv. Potiče nas to da unosimo svjetlo jedni među druge. To je vapaj neba i zemlje da moramo mijenjati svoj život, riječi, ponašanje i običaje te donositi svjetlo među ljude«, rekao je, između ostaloga, fra Dario. Završio je riječima svete Majke Terezije: »Ono što ti radiš, ja ne mogu raditi, ono što ja radim, ti ne možeš raditi, ali zajedno činimo nešto lijepo za Boga. A to je veličina Božje ljubavi za nas – da nam daje priliku postati svetima po djelima ljubavi koje činimo, jer svetost nije luksuz rijetkih.

To je vrlo jednostavna dužnost za tebe, za mene; ti na svom položaju, na svom poslu, svatko od nas u radu, u životu za koji smo dali svoju časnu riječ Bogu. ... Morate pretočiti svoju ljubav prema Bogu u živo djelo.«

Sv. misu je svojim pjevanjem animirao veliki župni zbor Sv. Ante pod ravnanjem prof. Zdenka Vištice. Ministrirali su novaci, a evanđelje je navijestio fra Stipan Klarić. ✍

SPLIT: SV. MISA ZA ŠIROKOBRIJEŠKE ŽRTVE I SVE HRVATSKE MUČENIKE

Split, 8. veljače 2017. (Dragica Zeljko / hrsvijet.net) – Jučer je, 7. veljače, u Splitu sv. misom u crkvi Gospe na Dobriću, u organizaciji Udruge hrvatske domovinske vojske 45. – 95., obilježen »Dan sjećanja na pobijene franjevce i puk«, koji je proglasio Grad Široki Brijeg, te »Dan sjećanja na jugokomunističko zlosilje«, koji je proglasila Zapadno-hercegovačka županija. Sv. misu zadušnicu u prigodi 72. obljetnice ubojstva hercegovačkih franjevaca predvodio je don Ivan Lendić, splitski svećenik u mirovini. Tradicionalno, uz preživjele sudionike

Križnoga puta i članove UHDV-a 45. – 95., sv. misi su nazočili i članovi Hrvatskog domobrana Omiš te Hrvati podrijetlom iz BiH koji žive u Splitu.

Don Ivan se u svojoj propovijedi ukratko prisjetio svih hrvatskih mučenika, posebno svećenika, koji su ubijeni iz mržnje jer su voljeli svoju domovinu i vjerovali u Krista. Istaknuo je kako je naša obveza da ih nikada ne zaboravimo. »A budemo li ustrajno radili na našoj duhovnoj izobrazbi, živjet će i naš Široki Brijeg i naš hrvatski narod«, poručio je u svojoj propovijedi don Ivan Lendić. ✍

BLAGDAN BL. KARDINALA ALOJZIJA STEPINCA I SJEĆANJE NA POBIJENE IZ ŽUPE MEĐUGORJE

Međugorje, 10. veljače 2017. (medjugorje.hr) – Na spomendan bl. kardinala Alojzija Stepinca, 10. veljače, u župi se Međugorje redovito slavi spomen na mučeničku smrt franjevaca koji su u župi rođeni ili su u njoj dušobrižnički djelovali. Tijekom i neposredno nakon Drugoga svjet-

skog rata, naime, jugokomunisti su ubili 66 hercegovačkih franjevaca. Desetorica od njih rođeni su u međugorskoj župi ili su u njoj bili dušobrižnici. U svetoj se misi toga dana spominje i svih žrtava iz župe Međugorje palih tijekom Prvog i Drugog svjetskog te Domovinskog rata, kao

i ostalih koji su darovali živote za vjeru i domovinu.

Večernje je misno slavlje u međugorskoj župnoj crkvi predvodio fra Mario Knezović u sumisništvu međugorskog župnika fra Marinka Šakote i još osmorice svećenika. Fra Mario je u propovijedi između osta-

loga kazao sljedeće: »Govoriti o bl. Alojziju Stepincu znači uistinu osjećati duboko duhovno, a onda i ljudsko poštovanje, znači osjećati duboku zahvalu Bogu za neograničeno veliko svjedočanstvo koje je on, kao i drugi mučenici, očitovao pred javnošću i pred licem cijele zemlje i cijeloga svijeta. S duhovnim ponosom, svjesni poniznosti ljudske, a veličine Božje, slavimo blagdan našega blaženika Alojzija Stepinca i molimo se za naše pobijene, mučki izmrcvarene, u rijeke bačene, u škrape i jame

pokopane, zavaljene, za nađene i izgubljene, za one kojima znamo gdje im se molimo, kao i za one kojima još ne znamo ni gdje bismo svijeću upalili. Mukom i krvlju, ali i svjedočanstvom veljača 1945. bijaše ovdje u Hercegovini označena. Ali, svjesni smo i znamo da upravo krv mučenika rađa plodnim sjemenom novih kršćana. I mi smo zato ovdje večeras okupljeni. ... Bio je treći dan suđenja bl. Alojziju, tada zagrebačkom nadbiskupu Stepincu. I trećega dana naš blaženik dobiva riječ i kaže

ovako: »Na sve tužbe koje su ovdje protiv mene iznesene odgovaram da je moja savjest mirna, makar se publika smijala. Sada se ne kanim braniti niti apeliram protiv osude. Ja sam za svoje uvjerenje sposoban podnijeti ne samo ismijavanje, prezir i poniženje, nego – jer mi je savjest čista – pripravan sam svaki čas i umrijeti.» Tako je u svom govoru pred montiranim sudištem i procesom govorio blaženik. Mogli bismo zaključiti i reći da sve one osjećaje, sve one riječi koje je Krist prošao na svom procesu i svom mučeničkom putu izgovara bl. Stepinac. Snažne riječi, što one koji srcem i dušom vjerski promišljaju moraju voditi u najdublje preispitivanje vlastitih odgovora na Božje upite. Na nama ostaje obveza da se duhovno ponosimo, molimo, ali i da svjedočimo za istinu, za koju su ovi naši velikani živote davali.«

Na kraju sv. misnoga slavlja župnik fra Marinko kazao je kako želim Bogu zahvaliti za svjedočanstvo vjere svih pobijenih. Misno je slavljem pjesmom uveličao Župni zbor »Krist Kralj« iz Čitluka. ✍

MOSTAR: ODRŽANA TRIBINA »ISTINOM DO POMIRBE«

Mostar, 12. veljače 2017. (M. Jurković / hrsvijet.net) – U povodu 72. obljetnice jugokomunističkog ubojstva 66 hercegovačkih franjevača, 14 dijecezanskih svećenika, jedne časne sestre i mnoštva puka Božjega, u Franjevačkom je samostanu u Mostaru održana tribina »Istinom do pomirbe«. Organizirala ju je nedavno pokrenuta udruga »Središte Hrvatskog svjetskog kongresa (HSK) za istraživanje posljedica totalitarizama« u BiH (SIPT), a suorganizatori su Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«, na čelu s fra Miljenkom Stojićem, i Franjevački samostan u Mostaru, na čelu s gvardijanom fra

Dankom Perutinom. Na tribini je nastupio i Zbor mladih Petrus prigodnim glazbenim brojevima.

U uvodnom dijelu nazočne, koji su u potpunosti ispunili dvoranu »Pod zvonikom«, pozdravili su gvardijan mostarskog samostana fra Danko Perutina i predsjednica udruge SIPT Anita Martinac. »O temama kojih se dotičemo svojim programskim ciljevima moglo bi se dosta govoriti, ali budući da se u našoj udruzi okupljaju uglavnom operativne i vrlo konkretne osobe, radije ćemo djelovati. Ipak, evo nekoliko točaka: rad na unaprjeđenju i zaštiti ustavno-pravnog položaja hrvatskog naroda u BiH; istraživanje svih oblika

djelovanja totalitarnih sustava kao i suočavanje s njihovim posljedicama; djelovanje na podizanju stupnja svijesti o stvarnom karakteru totalitarnih režima te masovnog kršenja ljudskih ili kolektivnih prava; rad na istraživanju i prosudbama ostataka dogmi totalitarnih sustava u obrazovanju, znanosti, gospodarstvu, javnoj upravi, medijima, kulturi i ostalim životnim područjima; rad na demokratizaciji ovdašnjeg društva sukladno standardima Europske unije i zapadnog civiliziranog kruga. Ovo su samo neki od programskih ciljeva zacrtanih u statutu naše Udruge koja djeluje u potpunoj koordinaciji s planetarno poznatim HSK«, kaza-

la je Anita Martinac predstavljajući udrugu.

Magistar povijesti Hrvoje Mandić, djelatnik Hrvatskog dokumentacijskog centra Domovinskog rata u BiH, izložio je referat na temu »Hercegovački franjevci i spašavanje žrtava ustaških progona u Mostaru 1941. – 1945.«. »Najpoznatiji primjer spašavanje je onaj Olge Humo, inače supruge Avde Hume i kćeri istaknutog pripadnika tadašnje jugoslavenske izbjegličke vlade u Londonu, koja je koncem rata bila Titov osobni prevoditelj u Vrhovnom štabu i svojevrсна veza prema Britancima, Šubašiću i izbjegličkoj vladi u Londonu. Postoje i nepobitni dokazi da su Avdo Humo i Vaso Miskin Crni sve do studenoga 1944. slali svoje emisare tadašnjem provincijalu fra Leu Petroviću da bi ga prebacili na "oslobođeno" područje. Kako se na pozivima zahvalio i ostao sa svojom subračom, podijelio je s njima i sudbinu toga kobnog 14. veljače 1945.«, istaknuo je Mandić.

»Politološko ideološki aspekti stradavanja hercegovačkih franjevacaca«, tema je koju je nazočnima izložio magistar politologije Dražen Barbarić, s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru. »Posve je jasno da se eliminacijom svih relevantnih prijeratnih političkih stranaka i aktera upravo Katolička Crkva, kako u Hercegovini tako i šire, zatekla na ideološkoj vjetrometini totalitarnog komunističkog režima koji nije trpio druge hegemoni. Pogotovo ne one s dijametralno suprotnim ideološkim odrednicama i s ključnim utjecajem u narodu. Par-

tijski vrh na čelu s Titom iznimno se bojavao utjecaja Katoličke Crkve, u prvom redu zbog njezina institucionalnog apolitičnog karaktera koji se nije mogao obuzdati ili pak zabraniti poput političkih stranaka. Drugim riječima, KPJ je Crkvu doživljavala ne samo kao opasnog političkog protivnika već kao protivnika pred kojim je nemoćna. Stoga su i primijenili tako drastične metode na "čišćenju prostora" i uspostavi svog hegemoni. Međutim, i to je bilo uzalud. Katolička Crkva je sve to nadživjela – Komunistička partija i država u kojoj su zločini činjeni nisu«, istaknuo je Barbarić dodajući kako pitanje zapovjedne odgovornosti u svakom totalitarnom sustavu nameće zdrava logika.

Govoreći o temi »Značaj istraživanja totalitarnih sustava i suočavanja s prošlošću«, dr. Ivo Lučić istaknuo je kako totalitarni komunizam uvijek progovara govorom mržnje, tražeći svoj antipod s druge strane. »Sve svoje političke protivnike ko-

munisti su oduvijek etiketirali fašistima. Tome svjedočimo i u posljednje vrijeme kad određene političke grupacije interese cijelog naroda etiketiraju fašizmom. Tome smo svjedočili i u vrijeme Miloševićeve velikosrpske agresije na Republiku Hrvatsku i BiH. Tome smo svjedočili i u vrijeme postojanja Jugoslavije, a bilo je i tragikomičnih scena kada je Tito etiketirao Staljinu fašistom. I obrnuto. Sve to pratili su neviđeni zločini na prostoru od Vladivostoka do Trsta uz pokušaje uvjeravanja javnosti kako se to čini zbog boljeg sutra. Međutim, činiti zločine zbog boljeg sutra je ludost. Stoga, sve rasprave o suočavanju s prošlošću ne vode se zbog prošlosti, kako neki ističu, nego isključivo zbog budućnosti. Komunisti i danas, izbjegavajući kritički govoriti o prošlosti, ne čine to zbog prošlosti nego zbog novih pozicioniranja u budućnosti«, rekao je, između ostalog, Ivo Lučić na mostarskoj tribini »Istinom do pomirbe«. ✍

U TOMISLAVGRADU SLAVljena SV. MISA ZADUŠNICA ZA POBIJENE FRATRE I VJERNI PUK TIJEKOM RATOVA I PORAĆA

Tomislavgrad, 13. veljače 2017. (Ivana Karačić) – U nedjelju 12. veljače u tomislavgradskoj bazilici u 18.00 sati slavljena je sv. misa za pobijene hercegovačke fratre i stradali puk Božji u ratovima i poraću. Sv. misu zadušni-

cu predvodio je duvanjski gvardijan fra Sretan Ćurčić uz sumisništvo 13 svećenika. Prije sv. misne žrtve pročitana su imena 66 pobijenih fratara i mjesta njihova smaknuća.

U svojoj propovijedi gvardijan fra Sretan najprije se

dotakao opsega stradanja na hercegovačkom ozemlju tijekom Drugoga svjetskog rata i poraća. Naglasio je da broj žrtava predstavlja oko 10 % tadašnjeg pučanstva. Nakon toga se zapitao: »Zašto se to dogodilo? Je li se moralo dogoditi? Tko je najveći krivac? Ovo su i dan danas goruća pitanja koja imaju različite odgovore.« Velik dio propovijedi posvetio je, pak, jugokomunističkom likvidiranju Širokog Brijega s tezom da mu se kao simbolu vjere i hrvatskog domoljublja to dogodilo i zbog nadaleko poznate Franjevačke klasične gimnazije. Propovijed je zaključio sljedećim mislima:

»Molimo se na ovoj sv. misi da nam Bog podari onih ljudi koji će poput naših ubijenih fratara biti vizionari svoga vremena, koji će produbljivati svoj poziv na korist svoga bližnjega i svoga naroda. Molimo se da nam Bog podari onih ljudi koji će opće dobro stavljati ispred osobnoga dobitka, koji će biti darežljivi i spremni na odricanje poradi svoga naroda i svoje vjere. Molimo se da nam Bog, koji se objavio u Isusu Kristu, bude svjetlo i putokaz našega života na kojem ćemo

ostvariti mir srca vršeći volju Božju. Molimo se da Bog rasvijetli pameti ljudima koji su i u crkvenoj i civilnoj vlasti. Da budu poput naših starih fratara, ljudi vjernici, oni koji će služiti ovome narodu, bez probitka ga voljeti i biti za opće dobro svih nas.«

Tomislavgradska bazilika bila je prepuna vjernika. Franjevačka mladež pjesmom je uzveličala ovu sv. misu zadušnicu. ✍

SLAVLJENA SV. MISA ZADUŠNICA U SPOMEN NA POBIJENE FRATRE I VJERNIKE MOSTARA

Mostar, 15. veljače 2017. (M. J. / hrsvijet.net) – U crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru 14. veljače slavljena je sv. misa zadušnica u spomen na pobijene fratre i vjernike Mostara, žrtve Drugog svjetskog rata i poraća. Misno je slavlje predvodio gvardijan fra Danko Perutina uz suslavlje provincijala fra Miljenka Šteke, vicepostulatora postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« fra Miljenka Stojića te fratara iz samostana i sa strane.

Ova obljetnica 14. veljače spomen je na dan kad su 1945. agenti Ozne 12. hercegovačke brigade iz mostarskog samostana svezane odveli sedmoricu fratara: provincijala fra Lea Petrovića, gvardijana fra Grgu Vasilja, fra Jozu Bencuna, fra Bernardina Smoljana, fra Rafu Prusinu, fra Kažimira Bebeke i fra Nenada Pehara. Dovedli su ih na obalu Neretve, pogubili najvjerojatnije na

Fra Leo Petrović (r. 1883.)
Fra Jozo Bencun (r. 1869.)
Fra Rafo Prusina (r. 1884.)
Fra Bernardin Smoljan (r. 1884.)
Fra Grgo Vasilj (r. 1886.)
Fra Kažimir Bebek (r. 1901.)
Fra Nenad Pehar (r. 1910.)

mjestu zvanom Čekrk i ubacili u rijeku. Njihovi posmrtni ostatci nikad nisu pronađeni. Podrazumijeva se da kao i ostali nisu bili suđeni ni na kakvom sudu.

U sklopu pripreme na obljetnicu su u Mostaru održane dvije javne tribine u suorganizaciji sa Središtem Hrvatskog svjetskog kongresa za

istraživanje posljedica totalitarizma, na kojima se pokušalo znanstveno progovoriti o tadašnjim nemilim događajima. Sa suprotne strane čuo se govor mržnje i optužbe za navodni fašizam čitavog jednog naroda, uz otvorene pozive na likvidaciju onih koji su unaprijed proglašeni fašistima. ✍

APOKALIPTIČNI DANI FRA JANKA BUBALA NA ENGLISKOM JEZIKU

Široki Brijeg, 27. ožujka 2017. (Josipa Vukoja) – U izdanju Vicepostulature postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«, Matice hrvatske iz Vrgorca i CroLibertas Publishers iz Chicaga izišla je na engleskom jeziku knjiga fra Janka Bubala *Apokaliptični dani* (*Apocalyptic days*). Prvi put je inače objavljena 1992. u nakladi Matice hrvatske iz Zagreba dok je fra Janko još bio živ. Novo izdanje izišlo je 2014. s uvodnim tekstovima Damira Šimića

i Krešimira Šege te je tada, da bi se očuvala izvornost, napravljena preslika knjige, uz piščevo ime stavljeno »fra« i dodan njegov novi životopis.

U ovom djelu, koje je posvetio »Braći svojoj, poklanoj, dok su šipci cvali a bilo je proljeće tisuću devetsto četrdeset i pete«, fra Janko govori o svome viđenju događaja u Hercegovini i šire koncem i nakon Drugoga svjetskoga rata. Otkriva kroz što je sve prolazio tih godina, ali i razloge svoje duge književne šutnje. ✍

PORATNU LIKVIDACIJU FRANJEVACA U HERCEGOVINI NAREDIO JE TITO

Mostar, 8. svibnja 2017. (Vicepostulatura) – Hrvatski medijski servis (HMS), s potpisom M. L., objavio je članak u kome se u povodu obilježavanja bleiburške tragedije naglašava kako su Hrvati u BiH, posebice u Mostaru i zapadnoj Hercegovini, doživjeli tri mjeseca prije svoj prvi Bleiburg. A upravo ti tragični događaji u veljači 1945., kada su jugokomunisti okrutno ubili nevine redovnike i svećenike, dugo su bili zabranjena tema.

U članku su naveli svjedočenje fra Gaudencija Ivančića o ubojstvu franjevaca u Mostaru te preko sugovornika fra Ike Skoke i fra Miljenka Stojića odgovaraju na pitanje što je bio cilj likvidacije hercegovačkih franjevaca. Pišu i da postoji dokument koji dokazuje kako je sam Tito jasno rekao da će poubijati franjevce u BiH.

Za HMS vojni biskup mons. Tomo Vukšić iznosi podatke o razmjerima stradanja Katoličke Crkve u

HMS OTKRIVA: Poslijeratnu likvidaciju franjevaca u Hercegovini naredio je Tito!

Idući tjedan u Bleiburgu obilježava se 72. obljetnica Bleiburške tragedije. Hrvati u BiH, posebice u Mostaru i zapadnoj Hercegovini, doživjeli su tri mjeseca ranije svoj prvi Bleiburg. A upravo ti tragični događaji u veljači 1945. godine u Hercegovini, posebice u Mostaru i širokom Brijegu, kada su se dogodila okrutna ubojstva nevinih svećenika od strane partizana, dugo su bili zabranjena tema. Šutnja o „crvenom teroru“ svakako se događala i

BiH. Kaže kako je za vrijeme Drugoga svjetskog rata i neposredno nakon njega, 1941. – 1952., kao izravna ili neizravna žrtva ratnih događanja i poratnih jugokomunističkih progona smrtno stradalo 160 katoličkih svećenika, inkardiniranih u jednu od biskupija ili iz redovničkih zajednica u BiH.

Članak završava riječima biskupa Vukšića koji ističe kako su mnogi ubijeni u vrlo tajnovitim okolnostima tako da ne postoje nikakvi pisani tragovi o njihovim nasilnim smrtima. Međutim, u mnogo slučajeva, srećom, ipak postoje dokumenti i zabilježena svjedočanstva pre-

živjelih svjedoka ili iskazi izravnih sudionika zločina. Iz tih sačuvanih dokumenata i pouzdanih svjedočanstava proizlazi da je više stradalih crkvenih osoba vlastitu smrt prihvatilo na način pravih kršćanskih mučenika, tj. kao priliku da i u ekstremnoj situaciji posvjedoče svoje kršćansko uvjerenje i ljubav. ✍

KNJIGA APOKALIPTIČNI DANI PREDSTAVLJENA NA HUMCU

Humac, 17. svibnja 2017. (M. J. / hrsvijet.net) – »Apokaliptični dani«, memoarska knjiga pokojnog fra Janka Bubala, izišla u nakladničkoj djelatnosti Vicepostulature postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« te CroLibertasa, predstavljena je 16. svibnja u dvorani »Sv. Ante« na Humcu. U njezinu predstavljanju sudjelovali su urednik hrvatskoga izdanja fra Miljenko Stojić, Ivan Zlopaša i urednik engleskoga izdanja Ante Čuvalo.

»Kada ovako u ruci držimo knjigu *Apokaliptični dani* čini nam se da je ona nekako mala. Međutim, to je tako samo po broju stranica i u odnosu na one knjige što ih je pisala jugokomunistička strana. U svojoj biti ovo je velika knjiga koja govori o sudbonosnim danima za nas i našu domovinu iz prve ruke. Vrijeme je to koje stvara povijest«, rekao je fra Miljenko Stojić. Pozornost slušatelja skrenuo je i na posvetu knjige pisane osamdesetih godina prošlog stoljeća: »Braći svojoj, poklanoj, dok su šipci cvali, a bilo je proljeće tisuću devetsto četrdeset pete«, nakon koje fra Janko poimenično nabraja njihova imena. »Ova knjiga je poput njihova uskrsnuća jer su oni zaista u njoj uskrsnuli«, kazao je fra Miljenko Stojić govoreći o ovom djelu u koje je fra Janko ugradio svoja živa sjećanja na zaista apokaliptične dane.

Značenje ove knjige približio nam je i Ivan Zlopaša, dopredsjednik Središta Hrvatskog svjetskog kongresa za istraživanje posljedica totalitariza-

ma. »Britkim jezikom i analitičkim stilom, ukrašenim osebnom moći zaključivanja, Bubalo nas svojim pripovjedačkim umijećem vodi kroz niz događaja i procesa između travnja 1940. i svoga dolaska na Čerin u lipnju 1950. Riječ je o događajima u kojima je osobno sudjelovao ili o njima slušao od onih koji su u njima izravno sudjelovali. Najdragocjeniji dio njegovih memoarskih zapisa dakako je onaj vezan za razdoblje između 14. srpnja 1943., kada je preuzeo dužnost kapelana u Vitini, i izlaska iz tamnice kotarske Ozne u Ljubuškom u veljači 1945.«, rekao je Ivan Zlopaša.

Uz izdanje Vicepostulature ove knjige na hrvatskom, Ante Čuvalo je predstavio nedavno objavljeni njezin prijevod na engleskom jeziku (*Apocalyptic Days*) u izdanju CroLibertasa iz Chicaga te Vicepostulature sa Širokog Brijega. »Iz dugogodišnjeg iskustva u iseljeništvu poznato mi je kakvi se sve antihrvatski pamfleti šire na engleskom govornom području.

Kako bismo na njih odgovorili, ovu smo knjigu preveli i priredili. Želim da je vrlo skoro sve važnije knjižnice u Europi, Kanadi, SAD-u i Australiji imaju na svojim policama. Svima onima koji je pročitaju ne treba ništa dodatno pojašnjavati«, istaknuo je Ante Čuvalo, urednik engleskog izdanja Bubalove knjige.

Inače knjiga *Apokaliptični dani* govori o fra Jankovom viđenju događaja u Hercegovini i šire koncem i nakon Drugog svjetskog rata. Nadnevka 6. veljače 1945. vidio je prolazak jugokomunista prema Širokom Brijegu te je taj dan u Vitini uhićen i odveden u tamnicu u Ljubuški. Na temelju tog boravka u tamnici fra Janko je ostavio vrijedno svjedočenje koje je pomoglo u rasvjetljavanju događaja vezanih za smrt nekoliko fratara. Između ostaloga, u knjizi spominje kako je u tamnici vidio fra Martina Soptu i fra Slobodana Lončara, koje su komunisti ubili na lokalitetu Tomića njiva u Ljubuškom. Tijekom zadnjih godina pronađeni su i identificirani, zajedno s još nekoliko civila, te su 7. veljače 2014. pokopani u širokobriješkoj samostanskoj crkvi.

Glazbenim točkama program predstavljanja knjige *Apokaliptični dani* na Humcu obogatio je Matija Šaravanja, učenik 2. razreda Glazbene škole Ljubuški skladbom »Koraci« skladatelja Vladimira Bednjaneća. Organizator predstavljanja bila je Općina Ljubuški i HKD Napredak, podružnica Ljubuški. ✍

OTVORENA IZLOŽBA »66« U FRANJEVAČKOJ GALERIJU

Široki Brijeg, 19. svibnja 2017. (Josipa Vukoja) – U četvrtak 18. svibnja u Franjevačkoj galeriji na Širokom Brijegu otvorena je izložba pod nazivom »66« koja oživljuje tragične događaje iz Drugoga svjetskog rata u kojima je ubijeno 66 hercegovačkih franjevaca. Računajući po broju nazočnih i odjecima u medijima, izložba je pobudila veliko zanimanje.

Sve je organizirano u povodu obilježavanja Međunarodnog dana muzeja. Organizacija ICOM (International Council of Museums), koja povezuje sve muzeje svijeta, ove godine je izabrala temu »Muzeji i sporne povijesti: govoriti neizrecivo o muzejima« (Museums and contested histories: saying the unspeakable in Museums). Franjevačka galerija priključila se ovom projektu te je za temu izabrala priču o jugokomunističkom ubojstvu 66 hercegovačkih franjevaca. Ovom izložbom pokušalo se osigurati stručnu platformu za komunikaciju o neizrecivom u cilju otkrivanja zbiljskog identiteta iz vlastitog nasljeđa.

Izložba će biti otvorena do nedjelje 21. svibnja u 20.00 sati. Izloženi su ostatci crkvenog posuda nakon što su jugokomunisti opustošili sa-

mostan i crkvu, predmeti koji su pronađeni uz ubijene fratre te likovne vizualizacije akademskih umjetnika na ovu temu. Izloženi su radovi 17 umjetnika: Odeja Atića, Josipa Mijića, Snižane Romanović, Ivone Skočilić, Tomislava Zovke, Mateje Martinović, fra Vinka Mikulića, Vilima Parića, fra Bože Radoša, Željka Korena, Antuna Borisa Švaljeka, Branimira Bartulovića, Kristine Čavar, Igora Dragičevića, Ilije Kegelja, Jasmine Runje i fra Tihomira Bazine.

Izložbu su otvorili djelatnici Franjevačke galerije Josip Mijić i Kristina Čavar. Mijić je u svom obraćanju nazočnima istaknuo: »Jedino suoča-

vanjem s prošlošću možemo prošlost prihvatiti onakvom kakva je, koliko god ona bolna i nepravedna bila, i uz Božju pomoć smoći snage da neopterećeno, kršćanski snažno i ispravno, živimo u sadašnjosti te gradimo bolju budućnost za sve nas. Ova izložba jasna je poruka svima da se **zlo ne isplati** i da se na zlo ne smije odgovarati novim zlom.«

U organizaciji ove izložbe Galeriji je pripomogla i Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«. U zahvalu za to i za sve što radi, neki od umjetnika, nakon zatvaranja izložbe, namjeravaju darovati svoje radove. ✍

VICEPOSTULATOROV RAZGOVOR ZA NAŠA OGNJIŠTA

Široki Brijeg, 19. svibnja 2017. (Josipa Vukoja) – Svibanjski broj *Naših ognjišta*, između ostaloga, donosi i razgovor s fra Miljenkom Stojićem, vicepostulatorom postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«. U njemu se govori o temeljnim ciljevima Vicepostulature, do kuda se stiglo s postupkom mučeništva, kao i o radu Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij koja privodi kraju popis stradalih katolika u Drugom svjetskom ratu i poraću na području države Hrvatske i BiH.

Govoreći o temeljnom cilju Vicepostulature, fra Miljenko je istaknuo činjenicu kako Hercegovačka franjevačka provincija i puk smatraju da su fratri ubijeni nevini

te se stoga skupljaju potrebna svjedočanstva i dokumenti da ih Crkva jednoga dana prizna mučenicima, odnosno blaženima i svetima. Objasnio je kako bismo čitav ovaj posao mogli podijeliti na tri bitna stupnja. Prvi je istražni dio koji se sastoji od prikupljanja svjedočanstava, dokumenata, objelodanjenih djela pobijenih, pronalaženje njihovih posmrtnih ostataka, stručnog sastavljanja njihovih životopisa... Drugi dio je postupak mučeništva na biskupijskoj razini. Sve prikupljeno treba složiti na propisan način i podnijeti mjesnom biskupu da on ili započne ili odbaci predložene kandidate za utvrđivanje njihova mučeništva. Ako odluka bude potvrdna, onda se sve, nakon temeljita proučavanja, šalje u Rim. ✍

U MACLJU OBILJEŽENA 72. OBLJETNICA JUGOKOMUNISTIČKOG ZLOČINA

Macelj, 5. lipnja 2017. (Misija / HINA) – Putem križa, polaganjem vijenaca nazočnih izaslanstava te misnim slavljem u crkvi Muke Isusove u nedjelju 4. lipnja u Macelju je obilježena 72. obljetnica stradanja brojnih žrtava jugokomunističkog režima što se zbilo početkom lipnja 1945. U spomen tim žrtvama, kao i svima onima stradanim poslije na Križnome putu, služena je sv. misa zadušnica kojoj je nazočilo više od tisuću hodočasnika, unatoč tomu što je isti dan slavljeno i vozačašće na nedalekom Trškom vrhu. Sv. misu zadušnicu služio je zagrebački po-

moćni biskup msgr. Mijo Gorski, uz suslavlje više desetaka svećenika. Jedan od njih bio je i fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«.

Prije sv. mise brojna izaslanstva, predvođena izaslanicima hrvatske predsjednice, Hrvatskog sabora i Vlade položila su vijence i zapalili svijeće. Govoreći o važnosti obilježavanja tih događaja od prije 72 godine, izaslanik predsjednice države Josip Jurčević naglasio je da je Maceljska šuma jedno od stvarnih, ali i simboličnih mjesta suočavanja Hrvatske sa zločinačkom jugokomunističkom prošlošću nakon završetka Drugoga svjetskoga rata.

Prema nekim procjenama u Macelju i okolnim šumama stradalo je oko 13 tisuća osoba. Po točno utvrđenu broju od 1.163 ekshumirane žrtve do sada to je najveće stratište jugokomunističkog režima u državi Hrvatskoj.

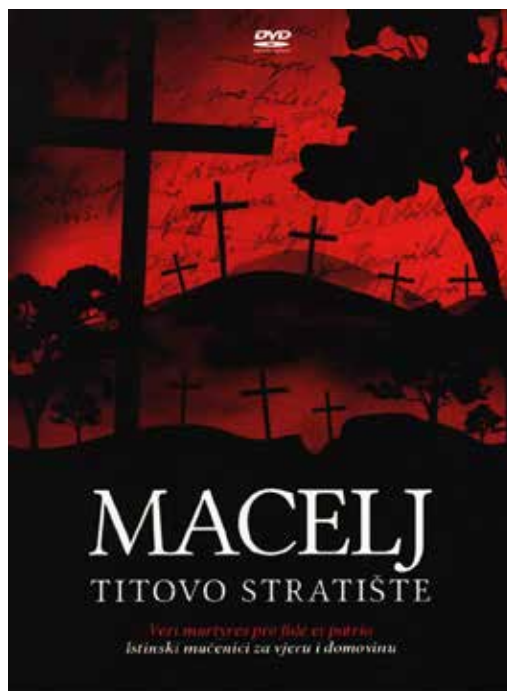
Dosada su na području Macelja istražena 23 grobišta, a istraživanja su naprasno zaustavljena 1992. Ovdje se nalaze i posmrtni ostatci 21 svećenika, franjevca i bogoslova, ubijenih u noći 4./5. lipnja 1945. Među njima su i trojica hercegovačkih franjevaca: fra Metod Puljić, fra Darinko Mikulić i fra Julijan Petrović. Zajedno s drugima pokopani su 2005. u crkvi Muke Isusove u Macelju. ✍

IZIŠAO POTRESAN FILM O JUGOKOMUNISTIČKIM ZLOČINIMA U MACLJU

Macelj, 7. lipnja 2017. (Josipa Vukoja) – U nakladi Udruge Macelj 1945. ovih je dana izišao potresan film Macelj – Titovo stratište. On u trajanju od 55 minuta govori o stradanju oko 13 tisuća žrtava u Maceljskoj šumi 1945., u poraću Drugoga svjetskoga rata. Poubijali su ih jugokomunisti. Jednaku sudbinu doživio je 21 svećenik, franjevac i bogoslov, koji su ubijeni 4./5. lipnja. Među njima su i tri hercegovačka franjevca: fra Metod Puljić, fra Darinko Mikulić i fra Julijan Petrović.

Redateljica filma je Nada Prkačin, scenaristi Nada Prkačin i Damir Borovčak, a producenti Ksenija Abramović i dr. Stjepan Bačić. Snimila ga je Laudato tv.

Pretpremijera filma bila je u Zagrebu 1. lipnja, a premijera u Krapini 2. lipnja 2017. Dogovoreno je prikazivanje filma kroz razdoblje pred nama u gradovima i mjestima diljem Hrvatske i BiH. ✍

GLAS KONCILA: RAZGOVOR S VLADIMIROM ŠUMANOVIĆEM O LIKVIDACIJI ŠIROKOBRIJEŠKIH FRANJEVACA

Zagreb, 9. lipnja 2017. (Josipa Vukoja) – U *Časopisu za suvremenu povijest* prošle godine objavljena je studija mr. Vladimira Šumanovića »Pitanje autentičnosti izvješća 26. dalmatinske divizije 8. dalmatinskom korpusu od 16. veljače 1945. o zauzimanju Širokoga Brijega«. U svom istraživanju Šumanović je otkrio da je likvidaciju širokobrijeških franjevacu Josip Broz Tito zapovjedio još prije početka napada na Široki Brijeg. To je bio i povod za intervju s ovim mladim povjesničarom za *Glas Koncila* koji je napravio Tomislav Vuković.

Šumanović je rođen u Zagrebu 1988., gdje je maturirao na Klasičnoj gimnaziji, a diplomirao jednopredmetni studij povijesti na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Tu je potom upisao poslijediplomski (doktorski) studij povijesti. Zaposlen je na dotičnom učilištu kao asistent na Odsjeku za povijest.

U razgovoru za *Glas Koncila* iznio je činjenice kojima je dokazao tvrdnju da je Tito osobno naredio ubojstvo širokobrijeških franjevacu. A zbog čega se to zbilo? »Komunistička partija Jugoslavije (KPJ) dosljedno je marksističkomu pristupu o religiji kao ključnom protivniku u "ovladavanju masama" kao ključnoga protivnika označila upravo vjerske institucije. Katolička je Crkva u tom kontekstu zbog svoga međunarodnoga karaktera bila posebno opasna te su zato njezini pripadnici bili na posebnom udaru. Međutim, s obzirom na to da je Komunistička partija na vlast došla u okolnostima

formalnoga savezništva sa Sjedinjenim Američkim Državama i Velikom Britanijom, morala je paziti na to da opravdanje za progon Katoličke Crkve nema ideološki karakter. Stoga su franjevci optuženi da su pucali na pripadnike NOVJ-a.« Titovi saveznici za sve su znali, ali ništa nisu činili da zaštite Crkvu. Fitzroy Maclean kao zapovjednik britanske vojne misije pri Vrhovnom štabu Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije u dokumentu od 8. veljače 1945., odnosno dan nakon završetka bitke za Široki Brijeg, tj. u trenutku kada su franjevci već bili likvidirani, osvrćući se na pisanje jugoslavenskog tiska protiv hercegovačkih franjevacu, navodi kako mu je Tito "nedavno rekao da će, iz vojnih razloga i razloga unutarnje sigurnosti, biti prisiljen poduzeti drastične akcije protiv tih franjevacu"«. Šumanović se osvrnuo i na odnos postrojba prema mjesnom pučanstvu te je istaknuo kako je pučanstvo Širokog Brijega, kao i čitavog hercegovačkog područja, teško stradalo od postrojbi NOVJ-a u zadnjim mjesecima rata. Na širokobriješkom području utvrđeno je 150 grobišta i stratišta na kojima je stradalo najmanje 788 civila. A broj je sigurno i veći jer se mnoge masovne grobnice i danas otkrivaju. Za kraj razgovora ustvrdio je kako »nema i ne može biti zabranjenih tema ili nedopuštenih zaključaka, nego je jedini pravi i stvarni kriterij znanstvena metodologija koja rezultira utvrđivanjem istine kakva god ona bila«. ✍

OBJAVLJEN GLAZBENI VIDEO ZA »PJESMU O LJUBAVI« LUCIJE ZOVKO

Široki Brijeg, 12. lipnja 2017. (Josipa Vukoja) – U sklopu »Dana pobijenih hercegovačkih franjevaca 2016.« na nagradnom natječaju na temu pobijenih franjevaca, koji svake godine organizira Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«, jednu od nagrada osvojili su Stanko i Lucija Zovko za »Pjesmu o ljubavi«. Nakon studijske snimke za nju je snimljen i spot koji je objavljen ovih dana i može se pronaći ovdje: <https://www.youtube.com/watch?v=Pc-1GqERrLY>.

Tekst skladbe inače potpisuje Stanko Zovko, glazbu Stanko i Lucija Zovko, a aranžman Gabrijel Prusina. Glazbenu produkciju radio je Franjo Kraljević, studijsko snimanje, miks i mastering rađeni su u »Studiju 3« Radiopostaje »Mir« Međugorje i Studiju Groove, Mostar.

Snimanje za potrebe glazbenog videa odvijalo se na Širokom Brijegu ispred crkve i u blizini mjesta gdje su

pobijeni širokobriješki franjevci, kojima je ova pjesma i posvećena. Za videouradak zaslužni su redatelj Tomislav Topić i ravnatelj fotografije Antoni Ćorić iz širokobriješke filmske produkcije Kadar. ✍

ŠUICA: VICEPOSTULATOR NA DEVETNICI SV. ANTI

Šuica, 10. lipnja 2017. (Josipa Vukoja) – Tijekom devetnice svetom Anti u župi Šuica šestog dana devetnice, 9. lipnja, sv. misu predslavio je fra Miljenko Stojić, vicepostulator

postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«. U propovijedi je govorio o sv. Anti kao uzoru za naš život, ali se dotakao i ubijenih hercegovačkih franjevaca i članova puka

Božjega. Između ostaloga istaknuo je sljedeće: »Crkva je zaista od uvijek bila i bit će ona koja naučava društvenu pravednost. Razni društveni sustavi to nisu činili niti čine. Nama je zacijelo na pameti najviše jugokomunizam. Osim onih spomenutih civila pobio je i hercegovačke franjevce, njih 66. Smetali su mu jer su navješćivali vjeru u Boga i pravednost za sve. Danas nastojimo da ih Crkva jednoga dana proglasi blaženima i svetima, a jugokomunizma je nestalo s povijesne pozornice.« Okupljeni puk Božji s odobravanjem je primio upućene mu riječi te se i poslije sv. mise zadržao u razgovoru s vicepostulatorom zanimajući se kako teče sam postupak mučeništva i što se može učiniti da se što prije pronađu i otkopaju naši pobijeni. ✍

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudes« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subrača«, K., 2 (19),
Široki Brijeg, lipanj – prosinac, 2017.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14
88220 Široki Brijeg

Veza:
tel.: (039) 700-325
faks: (039) 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada
13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga... (s naznakom za Vicepostulaturu i nakanu):

a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar, poslovna Ljubuški:
žiro-račun (BiH): 3381602276649744
devizni račun (inozemstvo):
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Zanimljivo je ovo stanje u hrvatsko-me društvu s obiju strana granice. Ne mislim na trenutna politička kretanja, nego na naše suočavanje s prošlošću. Godinama nam tupe da bismo to trebali učiniti, no kada to učinimo, onda nas napadaju kako šutimo o svojim zločinima. Neshvatljivo! Ponajprije, čiji smo to mi pa bismo se trebali ispričavati za zločine te naše skupine? A riječ je zapravo samo o zločinima jugokomunista s jedne strane i zločina svih ostalih s druge strane. Dotični su vladali punih 45 godina te su nesmiljeno skrivali svoje, a otkrivali stvarne ili nestvarne zločine onih drugih. Međutim, naši petokolonaši nikako to ne žele uvidjeti. Drago im, zbog isplativosti, biti u tuđoj službi i to ti je to.

Mi, pak, krenimo drugim smjerom. Kao primjer tomu može nam poslužiti Jan Mikrut, profesor crkvene povijesti na Gregorijani. Odlučio je suočiti se s prošlošću pa je počeo istraživati mučeništvo kršćana u srednjoistočnoj Europi i SSSR-u pod komunističkim režimom. I počele su izlaziti ne knjižice, nego tomovi knjiga, toliko je toga bilo. Na predavanju u Rimu, uz crkvene velikodostojnike i pripadnike, bili su i diplomatski predstavnici raznih država. Treba li neka jasnija poruka?

Godinama se biskup Bogović bori da se stvarno suočimo s tom prošlošću. Zacijelo mu je životno djelo Crkva hrvatskih mučenika na Udbini, ali nipošto manje važno nije ni Komisija HBK i BK BiH za hrvatski martirologij. Hrvatske

države s obiju strana granice nisu smogle dovoljno hrabrosti suočiti se s prošlošću pa je on to morao potaknuti barem u okrilju Crkve. Između ostaloga, spomenuta Komisija popisuje pobijene katolike tijekom jugokomunističke strahovlade i među njima traži kandidate za mučeništvo. Molimo Boga da u tom što bolje uspije. Istodobno biskup Bogović nastoji pokrenuti izgradnju tzv. Svehrvatskoga groba. Još to nije uspio, ali nije do njega, do države je. U okolici Crkve hrvatskih mučenika na Udbini izgradilo bi se mjesto gdje bi se pokapali posmrtni ostatci svih onih za koje znamo da pripadaju našem narodu, ali ne znamo tko su. Zar to naši petokolonaši ne mogu pozdraviti barem kao humano djelo, a da o onom vjerskom ne govorimo? Trebali bi, no kako to izgleda u stvarnosti, mogu vidjeti na primjeru Groblja mira na Bilima.

Svjesni pojedinci i nadalje pomažu Vicepostulaturi otkrivati pravu istinu o pobijenim hercegovačkim franjevcima. Tako je mladi nadareni povjesničar Hrvoje Mandić otkrio da su fra Leo Petrović i skupina franjevaca u Mostaru pomagali svima onima koji su bili progonjeni. Nisu gledali ni na vjeru ni na naciju, važno je samo bilo pomoći čovjeku u nevolji. Jugokomunisti su sve to krili kao zmija noge, a dotične su uglavnom prije toga skratili za glavu. Naravno da ćemo učiniti sve da se konačno raspetlja istina o toj našoj prošlosti.

U spomenutu duhu neka vam je

mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Povijesne okolnosti	51
Istraživanja	17	Suočavanje s prošlošću	53
Pobijeni	27	Razgovor	56
Nagradni natječaj	39	Iz Vicepostulature	58
Podsjetnik	44		